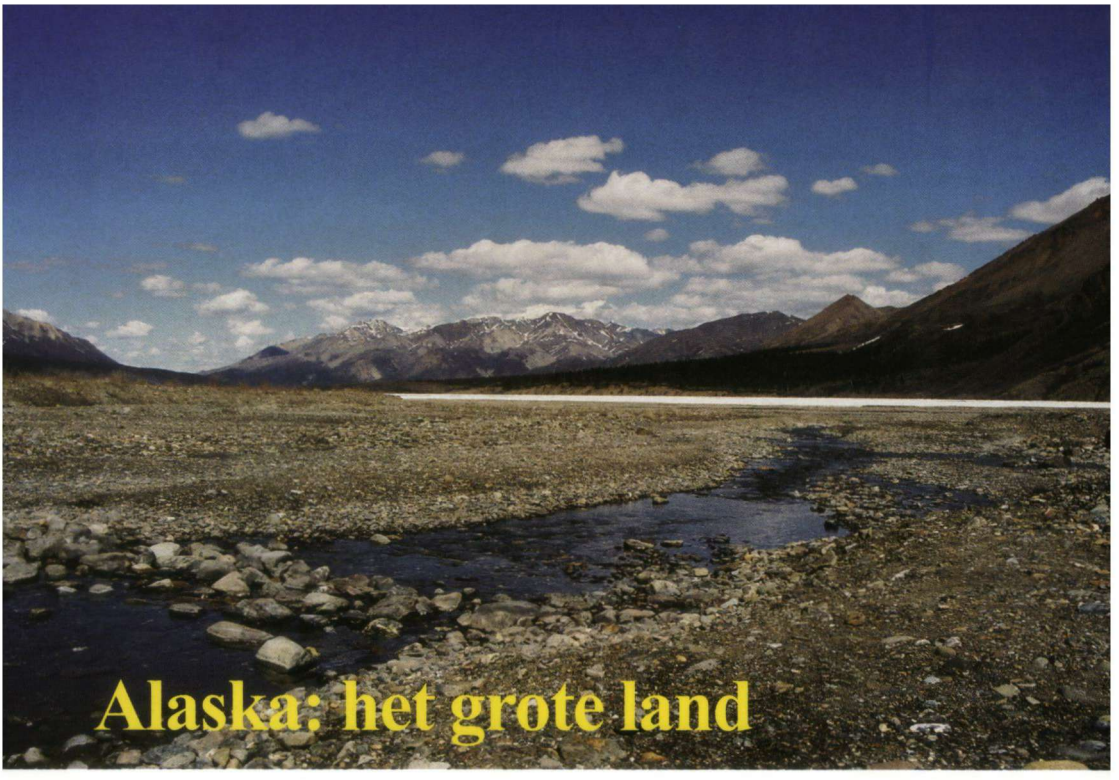

Alaska: het grote land

Foto: Edwin Winkel.

Edwin Winkel

Alaska! Alleen het woord al bezorgt veel mensen spontane rillingen. Ineens dringen zich in hun hoofden visioenen op van ijzige vlaktes, diepgevroren meren en onophoudelijke sneeuwstormen. En niet te vergeten de heersende duisternis. Allemaal beelden die in zekere zin kloppen, want vanaf september tot mei geselt koning winter deze noordelijkste Amerikaanse staat met voor ons ondenkbare weersextremen. Manshoge pakken sneeuw èn temperatuurdalingen van 60 °C of meer zijn op bepaalde plekken dan ook beslist geen unicum. Half mei verandert echter alles. De zon wint aan tijd en kracht en 'het grote land', zoals Alaska genoemd wordt, gonst in één keer van het leven. De lupine wringt zich geclusterd een weg naar boven, de winterslapers wrijven hun ogen uit en de broedvogels strijken massaal neer. Dit is een goed moment om hier aan te komen, want amper een maand later kun je over de campers van Anchorage naar Fairbanks lopen.

Anchorage - geen koude start!

Een andere, zeer geschikte tijd is van half augustus tot eind september. De meeste toeristen én muggen zijn dan ingewisseld voor aangenamere fenomenen als het noorderlicht, grote kuddes foeragerende Beloega's *Delphinapterus leucas* en de Indian Summer met zijn onwaarschijnlijk mooie herfstkleuren. Bovendien bevinden de meeste broedvogels zich nog in de omgeving van hun broedplaats en is er juist een grote kans op interessante trekkers of dwaalgasten. Eind augustus 2004 reisden mijn vrouw, vader, moeder en ik voor derde keer naar Alaska.

Een dergelijke onderneming start bijna altijd in Anchorage. Ondanks de lokale drukte en bedrijvigheid die er heerst, is het heel goed vogelen in deze grote stad. De Amerikaanse ondersoort van de Ekster *Pica pica hudsonia* is een algemene verschijning in het centrum en ook de Canadese Gans *Branta canadensis spec.* is altijd wel ergens in de buurt te zien. Het kleinste strookje gras is groot genoeg voor ze. Een goede plek om deze graseters in groten getale te zien is het kerkhof aan de Cordova Street. Deze rustieke locatie biedt tevens een eerste kennismaking met lokale zangers als Roodborstlijster *Turdus migratorius*, Amerikaanse Matkop *Poecile atricapillus*, Grijze Junco *Junco hyemalis* en Canadese Boomklever *Sitta canadensis*. Ook de Europese Spreeuw *Sturnus*

vulgaris, die in Anchorage zijn meest noordelijke, Amerikaanse verspreiding kent, is daar vaste gast.
Eigenlijk is al het groen, of het nu om tuinen, parken of op zichzelf staande bomen of struiken gaat, de moeite waard te checken, maar natuurlijk kent Anchorage ook een flink aantal hot spots waar je van tijd tot tijd je vingers bij kunt aflikken. Lake Hood bijvoorbeeld, waar dagelijks vele tientallen watervliegtuigen het luchtruim kiezen, kent een lange lijst van broedvogels en van pleisterende vogels, zoals Roodhalsfuut *Podiceps grisegena*, Topper *Aythya marila*, Kleine Kokmeeuw *Larus philadelphia*, Amerikaanse Smient *Anas americana* en Wintertaling *Anas crecca*. Met enig geluk tref je er ook meer exclusieve soorten als Buffelkopeend *Bucephala albeola*, Kleine Topper *Aythya affinis* of Amerikaanse Tafeleend *Aythya americana* aan.

De Laplanduil *Strix nebulosa* waakt over de taiga
Foto: Edwin Winkel.

National Geographic

Een plaats die je dagelijks minimaal één keer moet uitkammen, is Ship Creek, een meanderend stroompje slechts vijf minuten lopen vanaf het centrum. De trefkans van bijzondere waarnemingen wisselt er namelijk met het getij. Eind september ontdekte ik daar een Ringsnavelmeeuw *Larus delawarensis*, twee Killdeerplevieren *Charadrius vociferus* en een jonge, Amerikaanse Blauwe Reiger

De Amerikaanse Blauwe Reiger *Ardea herodias* is een zeer zeldzame verschijning in Anchorage.
Foto: Edwin Winkel.

***Pica pica hudsonia* ofwel de Amerikaanse Ekster.**
Foto: Edwin Winkel.

Ardea herodias. Eigenlijk alles wat er rond Ship Creek gebeurt is heel uniek, ook al zijn de soorten naar plaatselijke begrippen nog zo gewoon. In de monding van de stroom jagen Beloega's bij hoog water op zalm, op de slikken ernaast pikken Grote Geelpootruiters *Tringa melanoleuca* letterlijk de zeepieren tussen je benen weg en op de stuw erover doet een Vos *Vulpes vulpes* een grote boodschap, zonder zich ook maar een moment te storen aan de mensen twee meter verderop. Daarnaast is het riviertje een zekere plaats voor Bandijsvogel *Ceryle alcyon*, Amerikaanse Waterspreeuw *Cinclus mexicanus* en de nachtactieve Canadese Bever *Castor canadenis* en Amerikaanse Nerts *Mustela vison*. Kortom: je waant je na een paar dagen al in een aflevering van National Geographic en dan moet de reis feitelijk nog beginnen.

Vogelen en vissen

Ondanks de onmetelijke en onbeperkte grootsheid van Alaska kun je met eigen vervoer in feite maar twee kanten op: noord en zuid. Als je Anchorage als uitgangspunt neemt, komt dat neer op een rondje Fairbanks en een bezoek aan het schiereiland Kenai. Andere plaatsen of uithoeken, zoals Juneau, Katmai, de Pribilof Eilanden, de Aleoeten, Prudhoe Bay, Barrow of Nome zijn zeker te bereiken, maar je moet dan wel een binnenlandse vlucht, boottocht of slecht wegdek voor lief nemen. Deze uitstapjes zijn heel speciaal, maar zonder uitzondering kostbaar en tijdrovend en beperken

Waarnemingen van Amerikaanse Zeearenden *Haliaeetus leucocephalus* zijn in Alaska gegarandeerd.
Foto: Edwin Winkel.

Barrow wordt door de Inuit Ukpiagvik genoemd, de plaats waar je op Sneeuwuilen jaagt. Gelukkig gebeurt dat tegenwoordig niet meer. Foto: Edwin Winkel.

uiteindelijk de speelruimte in het noorden en zuiden. Want dáár heb je alle tijd nodig en voor ons was deze reis slechts vier weken. We beten deze keer de spits af in het noorden.
Richting noord betekent een trip naar boreale wouden, taiga, toendra, alpine hoogvlaktes en Fairbanks. Linksom of rechtsom naar deze stad; je komt geheid één of meer van deze landschapstypes tegen. De uitgestrekte bossen liggen voornamelijk in het oosten, richting Canada en daar middenin bevindt zich absoluut één van de meest betoverende plekjes van Alaska: Silver Lake. Het meer dat ingebed ligt tussen de Wrangell Mountains is een oase van rust en dat spreekt natuurlijk ook vele dieren aan. Vanuit de bomen kijkt altijd wel een Amerikaanse Zeearend *Haliaeetus leucocephalus* (zeldzaam in het binnenland) mee wat jij aan de haak slaat en een wel erg vrijpostige IJsduiker *Gavia immer* sloeg op dat moment zelfs toe.
Vissen op Regenboogforel *Oncorhynchus mykiss* en vogels kijken, gaan bij Silver Lake overigens hand in hand. Tijdens de ontelbare uurtjes op een steigertje ontwaarde ik een moeder Ringsnaveleend *Aythya collaris* met kroost, Smellekens *Falco columbarius*, Haakbekken *Pinicola enucleator*, Dennensijsen *Carduelis pinus*, Hudsonmezen *Poecile hudsonicus*, Zwarte Troepialen *Euphagus carolinus*, Amerikaanse Watersnippen *Gallinago delicata*, Roodkroonhanen *Regulus calendula*, Kuifduikers *Podiceps auritus* en grote troepen doortrekkende Pacifische Waterpiepers *Anthus rubescens*. En dat allemaal bij temperaturen van rond de vijfentwintig graden. Heldere en zonnige dagen hebben echter ook een keerzijde. Het kwik zakte 's nachts namelijk met gemak naar min tien en dat is toch even wennen, zo begin september.
Daartegenover stonden dan wel weer het dynamische en multikleurige noorderlicht én de onheilspellende serenades van Amerikaanse Oehoes *Bubo virginianus* en Ruigpootuilen *Aegolius funereus*.

Denali Highway

Zeldzame uilensoorten als Laplanduil *Strix nebulosa* en Sperweruil *Surnia ulula* daarentegen domineren de taiga en grote zones van deze open naaldbossen tref je aan langs de Denali Highway. Een onverharde weg die zowel berucht als befaamd is. Berucht vanwege het onophoudelijke wasbordpatroon van het gravel dat uiteindelijk je auto en je zenuwen sloopt. Befaamd omdat deze route nagenoeg dezelfde kansen biedt als het Nationale Denali Park, waar je je door de massale toeloop toch een beetje voelt als de spreekwoordelijke haring in het tonnetje. Op de Denali Highway ben je daarentegen vrij om te gaan en staan in de zoektocht naar Eland *Alces alces*, Kariboe *Rangifer tarandus*, Grizzly *Ursus arctos* en wellicht zelfs Wolf *Canis lupus* of Veelvraat *Gulo gulo*.
Natuurlijk zijn er ook vogels. Veel vogels. In de zomer wemelen de toendra en de aanpalende meren van de Fluitzwanen *Cygnus columbianus*, Blauwe Kiekendieven *Circus cyaneus*, Moerassneeuwhoenders *Lagopus laegopus*, Noordse

Sterns *Sterna paradisaea*, Kleinste Jagers *Stercorarius longicaudus*, Klifzwaluwen *Petrochelidon pyrrhonota*, Harlekijneenden *Histrionicus histrionicus* en diverse soorten zangers als Grijswangdwerglijster *Catharus minimus*, Groene Zanger *Vermivora celata*, Geelstuitzanger *Dendroica coronata*, Toendragors *Spizella arborea* en Strandleeuwerik *Eremophila alpestris*. Met wat geluk en doorzettingsvermogen krijg je ook zeldzaamheden als Trompetzwaan *Cygnus buccinator*, Noordse Boszanger *Phylloscopus borealis*, Sparrenpiewie *Contopus borealis*, Klapekster *Lanius excubitor invictus* of zelfs de veel gezochte Bonte IJsgors *Calcarius pictus* voor de kijker. Maar: bezin bij de Tangle Lakes Lodge, voordat ge begint. Het restaurant bij mijlpaal 22 heeft namelijk een lijst aan de muur met alle bijzondere waarnemingen. De baas van het etablissement - zelf ook een gedreven vogelaar - licht het één en ander graag toe.

Fairbanks en Barrow

Wij hielden in 2004 Denali National Park voor gezien en stoomden direct op naar Fairbanks voor een vlucht naar het arctische Barrow. Als oord schijnt Fairbanks niet veel bijzonders te zijn, maar het vogelreservaat Creamers Field, dat binnen de stadsgrenzen ligt, is zeker de moeite van een bezoek waard. De wijde grasvelden, boszomen en het meertje zijn volgens fossiele vondsten al miljoenen jaren een cruciale tussenstop voor trekvogels als 'Canadese kraan' (*Grus canadensis*), 'Groenlandse kol' (*Anser albifrons*), Pijlstaart *Anas acuta* en verschillende ondersoorten van de Canadese Gans. Van deze soorten kun je er op een enkele dag in het najaar dan ook honderden zien. Een gespotte Velduil *Asio flammeus*, Slechtvalk *Falco peregrimus* of Donsspecht *Dendrocopus pubescens* behoren daarnaast tot de mazzeltjes. Mazzel heb je ook altijd nodig als je naar Barrow vliegt. Want, het kan daar verkeren. In 2003 hadden we er striemende regen en liep de IJsbeer *Ursus maritimus* die we buiten de eskimonederzetting zochten, doodgemoedereerd op de landingsbaan van het vliegveld. Een jaar later viel echter alles op z'n plaats. Het weer was koud maar droog en de o zo gewenste IJsbeer lag als het ware bij het hotel op de stoep. Het dier scheen ruim duizend kilometer van de ijskap naar het uiterste puntje van de Verenigde Staten te hebben gezwommen en zeeg bij de eerste beste plek neer om daar vervolgens twee dagen achter elkaar te slapen. Slechts af en toe hief het uitgeputte beest zijn kop op om te kijken of zijn eindelijk gevonden kust nog steeds veilig was.

Barrow is één van de weinige plekken op aarde waar je IJsberen kunt zien. Uiteraard in de winter, maar ook in de korte zomer wanneer gestrande exemplaren wachten op het pakijs dat begin oktober arriveert. Barrow is bovendien een zekere plaats voor de Ross' Meeuw *Rhodostethia rosea* en de Ivoormeeuw *Pagophila eburnea*. Als de dagen korten, maakt deze laatste soort met grote aantallen gebruik van het

Een IJsbeer in Barrow. Daar kan toch bijna geen vogel tegen op! Foto: Edwin Winkel.

Het Noorderlicht kleurt de hemel bijna iedere nacht geel, rood, paars, maar meestal groen.
Foto: Edwin Winkel.

slachtafval dat de Inuit voortdurend dumpen op Point Barrow. De bewoners doen dit om de IJsberen buiten de stad te houden, maar het trekt zoals gezegd ook andere, voor ons zeer gewenste gasten aan. Een wandeling naar deze desolate landtong is echter absoluut niet aan te raden, want de IJsberen dulden namelijk geen menselijke pottenkijkers bij hun zeehond-, walrus- en walviskluif buffet. Een handjevol touroperators begrijpt echter onze woeste verlangens en staat met speciale terreinwagens voor je klaar. De hotelrecepties weten de weg!

Duikersbrevet

Voor de rest ben je in Barrow vogelvrij. Dat wil zeggen: je wandelt alle kanten uit en je komt daarbij gegarandeerd de wenssoorten tegen. De Geelsnavelduiker *Gavia adamsii* bijvoorbeeld, die op de meeste meren net ten zuiden van het dorp

Mount McKinley, de hoogste berg van Noord-Amerika. Foto: Edwin Winkel.

Canadese Kraanvogels *Grus canadensis* pleisteren in groten getale in Fairbanks. Foto: Edwin Winkel.

Grote Geelpootruiters *Tringa melanoleuca* jagen graag op zeepieren. Foto: Edwin Winkel.

broedt. Of de Stellers Eiders *Polysticta stelleri* of Brileiders *Somateria fischeri*, die al tevreden zijn met de kleinste plasjes binnen de gemeentegrenzen. Niet zelden delen deze prachtige zee-eenden hun voordeur met de vijfde, wellicht onbekende, duiker: de Pacifische Parelduiker *Gavia pacifica*. Deze duiker blijkt wat meer gedrongen dan de onze, heeft een kleinere snavel en een opvallend lichte plek op zijn achterhoofd. In Barrow halen veel Europese vogelaars dan ook hun duik(ers)brevet.

Ook aan het kleine grut kun je je in de broedtijd massaal vergapen. In Barrow en omgeving broeden in de zomerdag Alaskastrandlopers *Calidris mauri*, Steltstrandlopers *Micropalama himantopus*, Bairds Strandlopers *Calidris bairdii*, Grijze Strandlopers *Calidris pusilla* en Gestreepte Strandlopers *Calidris melanotos*. Tevens broeden er hordes Amerikaanse Goudplevieren *Pluvialis dominicus*, Grote Grijze Snippen *Limnodromus scolopaceus* en Blonde Ruiters *Tryngites subruficollis*. Begin september zijn de meeste van deze snelbroeders helaas alweer met de noorderzon vertrokken. Hier en daar tref je nog wel wat kleine groepjes Drieteenstrandlopers *Calidris alba* en Bonte Strandlopers *Calidris alpina* aan, maar dan heb je het ook wel gehad. Wel zijn er nog steeds enorme zwermen IJseenden *Clangula hyemalis*, Grauwe en Rosse Franjepoten (*Phalaropus lobatus* en *P. fulicaria*) en talloze groepjes Sneeuw- en IJsgorzen (*Plectrophenax nivalis* en *Calcarius*

lapponicus), maar ook voor hen dringt de tijd. De eenzame Sneeuwuil *Bubo scandiaca*, die nog steeds onverdroten op de laatste, oppervlakkige lemmingen jaagt, zal ze weldra volgen. Wij gingen ze alvast vooruit naar het gematigde zuiden van Alaska, maar dat leest u een volgende keer.

■ Edwin Winkel, Het Laar 217, 7414 BP Deventer, (0570) 67 63 79, e-mail: hravn@home.nl.

LITERATUUR:
Alaska Geographic (1996): Mammals of Alaska. Alaska Geographic, Anchorage.
Armstrong, R.H. (2000): Birds of Alaska. Alaska Northwest Books, Anchorage.
Kays, R.W. & D.E. Wilson (2002): Mammals of North America. Princeton University Press, Princeton.
National Geographic (1999): Birds of North America. National Geographic, Washington, D.C.
Sibley, D. (2003): Birds of Western North America. Christopher Helm, London.
Sydeman, M. & A. Lund (1996): Alaska Wildlife Viewing Guide. Falcon, Helena.
West, G.C. (2002): A Birder's Guide to Alaska. American Birding Association, Colorado Springs.

Jaap Taapken Vogelfotoparade 2006

Jaarlijks wordt door de Stichting Het Vogeljaar de traditionele vogelfotowedstrijd uitgeschreven. De resultaten van deze wedstrijd geven de lezers van *het Vogeljaar* een indruk van het werk van de beste Nederlandse en Belgische vogelfotografen. Actiefoto's hebben de voorkeur. Voor deze fotowedstrijd kunnen zowel zwartwit- als kleurenfoto's worden ingezonden. Het maximumaantal is vijf foto's per inzender. Het formaat van de foto's moet minimaal 18 x 24 cm en pertinent niet groter dan 20 x 30 cm zijn. De afdrukken moeten op glanzend papier zijn gemaakt. De foto's mogen niet al eerder elders zijn gepubliceerd of aangeboden.
Er zullen vier prijzen worden toegekend: Eerste prijs € 350,-, tweede prijs € 200,-, derde prijs € 125,- en de vierde prijs € 75,-. Bij de beoordeling van de inzendingen zal de redactie zo mogelijk worden bijgestaan door enkele bekende vogelfotografen. De bekroonde foto's zullen worden gepubliceerd in één van de eerstvolgende nummers die zullen verschijnen na de prijsuitreiking. Bovendien kunnen daarbij eventueel nog enkele foto's worden afgedrukt die grote waardering kregen van de jury.
Inzendingen voor deze fotowedstrijd moeten vóór 1 december 2006 in het bezit zijn van Wim Smeets.
Elke inzender ontvangt bericht van ontvangst van zijn of haar inzending. Alle ingezonden foto's worden opgenomen in het archief en worden eigendom van *het Vogeljaar*, uitsluitend voor eventuele publicatie in *het Vogeljaar*.

■ Wim Smeets, Bachlaan 111, 3752 HG Bunschoten, (033) 298 3147, e-mail: smeets.foto@casema.nl.